

บทบาทของรัฐบาลในการส่งเสริมสหกรณ์การเกษตร

คงได้กล่าวแล้วในตอนก่อนว่า การสหกรณ์ในประเทศไทยถือกำเนิดขึ้นมาโดยความริเริ่มของรัฐบาล แทนที่จะเป็นการริเริ่มจากเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จก่อนจากการบีบบังคับทางภาวะเศรษฐกิจ ดังเช่นในประเทศอื่น ๆ ที่พัฒนาแล้ว รัฐบาลจึงต้องเป็นผู้ริบภาระและมีบทบาทอย่างสำคัญในการส่งเสริมสหกรณ์ให้เจริญก้าวหน้าทั้งในด้านการจัดตั้ง การให้คำแนะนำช่วยเหลือในการดำเนินงาน การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน ตลอดจนการให้การศึกษอบรมแก่สหกรณ์และสมาชิก กล่าวโดยทั่วไปแล้วบทบาทที่สำคัญของรัฐบาลในการส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย อาจแยกออกได้ดังนี้

การออกกฎหมายสหกรณ์

ในระยะแรกเริ่มของการทดลองจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยชั้นรัฐบาลยังมี-ได้มีการตรากฎหมายเพื่อกิจการสหกรณ์โดยเฉพาะออกมา การจัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้นในปี พ.ศ.2459 จึงเป็นการจัดตั้งสหกรณ์โดยอนุโลมตามพระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ.2457 ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ว่าสหกรณ์หาทุนหรือสหกรณ์เครดิตแบบไร้ฟิรเฟรพที่สร้างขึ้นเป็นครั้งแรกนั้นไม่ขอกำหนดในการห้ามแบ่งปันผลกำไรกันในระหว่างสมาชิกเช่นเดียวกับสมาคมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติ สมาคม พ.ศ.2457 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "ข้อสัญญาสำหรับตั้งสมาคม นั้นเป็นข้อสัญญาของบุคคลหลายคนด้วยกัน ควบความยินยอมพร้อมกัน เพื่อทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใด นอกจากการหาผลประโยชน์กำไรแบ่งปันกัน" การใช้พระราชบัญญัติสมาคมเป็นกฎหมายสหกรณ์โดยอนุโลมได้ดำเนินการมาชั่วระยะเวลาหนึ่ง ต่อมาได้มีการพิจารณาเห็นว่าสหกรณ์และสมาคมโดยทั่วไปมีข้อแตกต่างกันในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานที่สำคัญประการหนึ่ง คือ สมาคมต่าง ๆ ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ.2457 นั้น เป็นสมาคมทางแพ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความเจริญทางศาสนา สังคม ฯลฯ เป็นสำคัญ และสมาคมเหล่านี้ก็มีได้มีผลประโยชน์ได้เสียจากการดำเนินงานที่เป็นตัวเงินแต่อย่างใด ตรงกันข้ามกับ

1 กระทบวงพัฒนาการแห่งชาติ," 50 ปีของสหกรณ์ ในประเทศไทย " พ.ศ.2510 .

สหกรณ์ ซึ่งเป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ส่วนได้เสียทางเศรษฐกิจของสมาชิกเป็นสำคัญ ประกอบกับพระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ.2457 มีข้อขัดข้องบางประการที่เป็นอุปสรรคในการจัดตั้งสหกรณ์ในทางจังหวัด จึงได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติพิเศษ ผนวกพระราชบัญญัติ สมาคม พ.ศ.2457 ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับสหกรณ์โดยเฉพาะขึ้น และประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติสมาคมเพิ่มเติม พ.ศ.2457 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2459 และในระยะหลังจากนั้นอีกไม่นานนัก นายทะเบียนสหกรณ์และเจ้าพนักงานสหกรณ์ซึ่งรักษาการตามพระราชบัญญัติสมาคมเพิ่มเติม พ.ศ.2459 นี้ ได้มีโอกาสเดินทางไปชมกิจการสหกรณ์ที่ประเทศพม่าและอินเดีย เมื่อกลับมาแล้วจึงได้เสนอขอคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงกิจการสหกรณ์ในประเทศไทย เสียใหม่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ประกอบกับการจัดตั้งสหกรณ์หาทุนในระยะคล่องประสพผลสำเร็จในการดำเนินงานเป็นอย่างดี จึงได้มีการตรากฎหมายสหกรณ์โดยเฉพาะขึ้นอีกฉบับหนึ่ง เรียกว่า พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2471 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ.2471 ซึ่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ฉบับนี้เปิดโอกาสให้มีการจดทะเบียนสหกรณ์รูปอื่น ๆ นอกเหนือจากสหกรณ์หาทุนเพิ่มเติมได้มากขึ้น นับเป็นการส่งเสริมกิจการสหกรณ์ในประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้นไปอีก และต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฉบับนี้ในปี พ.ศ.2476 อีกหนึ่งครั้ง และในปี พ.ศ.2477 อีกสองครั้ง

โดยเหตุที่สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วพร้อม ๆ กับการขยายตัวของกิจการสหกรณ์ในประเทศ รัฐบาลจึงเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะได้มีการปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์เสียใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน จึงได้มีการตรากฎหมายสหกรณ์ขึ้นอีกฉบับหนึ่งเมื่อปี พ.ศ.2511 เรียกว่า "พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511" ประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ.2511 และได้ถือใช้เป็นกฎหมายสหกรณ์มาจนถึงปัจจุบันนี้

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 นี้ รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดสถานที่ ประเภทและชนิดของสมาคมที่จะรับจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ โดยประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาเป็นคราว ๆ ไป สหกรณ์ที่รับจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ สหกรณ์ชนิดจำกัดซึ่งสมาชิกมีความรับผิดชอบในหนี้สินของสหกรณ์เพียงไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ตนถืออยู่ในสหกรณ์และยังสงวนชำระค่าหุ้นไม่ครบ กับสหกรณ์ชนิดไม่จำกัด ซึ่งสมาชิกจะขอรับผิดชอบในหนี้สินของสหกรณ์รวมกันโดยไม่จำกัดจำนวน สมาคมต่าง ๆ ที่จะขอจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย 10 คน ใน

กรณีของสหกรณ์ที่มีสมาชิกเป็นบุคคลธรรมดา และหากจะขอจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ชนิดไม่จำกัดแล้ว สมาชิกทั้ง 10 คนนี้ จะต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในตำบลเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาเห็นสมควรจึงจะยอมรับจดทะเบียนให้เป็นสหกรณ์ได้

การจดทะเบียนและการชำระบัญชีสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 มอบอำนาจและหน้าที่ในการรับจดทะเบียนและชำระบัญชีให้แก่ นายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีผู้รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วนายทะเบียนสหกรณ์อาจมอบหมายให้ผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่แทนก็ได้

สมาคมใดที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 นี้ อาจยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วคำยื่นขอจดทะเบียนนั้นจะต้องมีลายเซ็นชื่อของสมาชิกที่ยื่นคำขอจดทะเบียน ดังนี้.-

1. ในกรณีที่สมาคมยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ที่มีสมาชิกเป็นบุคคลธรรมดาทั้งหมด จะต้องมียลายเซ็นชื่อของสมาชิกสมาคมอย่างน้อย 10 คน
2. ในกรณีที่สมาคมยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ หรือสหภาพสหกรณ์ ที่มีสมาชิกเป็นสมาคมสหกรณ์ทั้งหมด จะต้องมียลายเซ็นชื่อของบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากสหกรณ์-สมาชิกทั้งหมด และในกรณีที่สหภาพหรือสหพันธ์ดังกล่าวมีสมาชิกเป็นบุคคลธรรมดาด้วย จะต้องมียลายเซ็นชื่อของสมาชิกบุคคลธรรมดาอย่างน้อย 10 คน หรือถ้ามีสมาชิกบุคคลธรรมดาไม่ถึง 10 คน จะต้องมียลายเซ็นชื่อของสมาชิกบุคคลธรรมดาทั้งหมด

ในการยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ จะต้องระบุด้วยว่าต้องการที่จะขอจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ชนิดจำกัดหรือชนิดไม่จำกัด โดยระบุคำว่า "จำกัด" หรือ "ไม่จำกัด" ต่อท้ายชื่อของสมาคมสหกรณ์ที่จะจดทะเบียนนั้น และในการยื่นคำขอจดทะเบียนนี้จะต้องแนบข้อบังคับของสหกรณ์ซึ่งมีรายการระบุชื่อ สถานที่ตั้ง และวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานไปเพื่อประกอบกิจการพิจารณาด้วย

นายทะเบียนสหกรณ์จะพิจารณารับจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ให้ต่อเมื่อได้พิจารณาแล้วว่า ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของสมาคมที่ยื่นคำขอจดทะเบียนนั้นไม่ขัดแย้งกับพระราชบัญญัติสหกรณ์ และเห็นสมควรที่จะรับจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ได้

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 สหกรณ์อาจจะต้องมีการชำระบัญชีเล็กได้ ตามสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้ ²

1. เมื่อสมาชิกไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมดของสหกรณ์ยื่นคำร้องขอ เลิกสหกรณ์ต่อนายทะเบียนสหกรณ์

2. ล้มละลาย

3. นายทะเบียนสั่งเลิก

นายทะเบียนสหกรณ์จะสั่งเลิกสหกรณ์ต่อเมื่อมีสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ในกรณีที่สหกรณ์ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกเป็นบุคคลธรรมดา จำนวนสมาชิก ของสหกรณ์ได้ลดลงจนเหลือน้อยกว่า 10 คน

3.2 สหกรณ์มิได้ดำเนินงานภายในระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันจดทะเบียน

3.3 เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาโดยเหตุผลที่สมควรว่าสหกรณ์นั้นไม่อาจ ที่จะดำเนินการต่อไปได้

ในกรณีที่สหกรณ์เลิกทุกกรณี ยกเว้นเนื่องจากการล้มละลาย ที่ประชุมใหญ่ของ สมาชิกจะต้องแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีโดยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ขึ้นทำการชำระบัญชี สหกรณ์นั้น แต่หากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกมิได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีดังกล่าวภายในระยะเวลา 1 เดือน นับตั้งแต่วันเลิกสหกรณ์ นายทะเบียนสหกรณ์อาจแต่งตั้งผู้หนึ่งผู้ใดขึ้นเป็นผู้ชำระบัญชีแทน

หลังจากวันเลิกสหกรณ์ สหกรณ์นั้นจะยังคงดำรงสภาพของการเป็นสหกรณ์ต่อไปอีก จนกว่าผู้ชำระบัญชีจะทำการชำระบัญชีเสร็จ และนายทะเบียนสหกรณ์ได้จำหน่ายชื่อสหกรณ์นั้น ออกจากทะเบียนแล้ว

การให้บริการด้านการตรวจบัญชีและการควบคุมแนะนำส่งเสริมการดำเนินงานของสหกรณ์

นอกจากภาระหน้าที่ในการออกกฎหมาย การรับจดทะเบียนและการชำระบัญชีสหกรณ์ แล้ว หน้าที่ประการสำคัญอีกประการหนึ่งของรัฐบาลก็คือ การให้บริการด้านการตรวจ

2 พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 มาตรา 99

บัญชีและการควบคุมแนะนำการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในค่านี้อาจมอบหมายหรือแต่งตั้งให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหลายคนเป็นผู้ทำหน้าที่แทนตนได้

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 สหกรณ์จะต้องจัดทำบัญชีแสดงฐานะทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมทั้งกำไรและขาดทุนในการดำเนินงานตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดขึ้น ให้ผู้สอบบัญชีซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งขึ้นตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง นอกจากนั้นผู้สอบบัญชีหรือผู้ตรวจการสหกรณ์ซึ่งได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายจากนายทะเบียนสหกรณ์ยังอาจเข้าไปดำเนินการตรวจสอบกิจการและการดำเนินงานของสหกรณ์ได้ตามความจำเป็น โดยมีอำนาจในการเรียกให้คณะกรรมการดำเนินการ ผู้ตรวจสอบกิจการ พนักงานบัญชีหรือแม่ค้าสมาชิกสหกรณ์มาชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์หรือให้จัดส่งเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ตรวจสอบได้ และในการนี้บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สอบบัญชี หรือผู้ตรวจการสหกรณ์อย่างเต็มที่ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบบัญชีและตรวจสอบกิจการทั่วไปของสหกรณ์นี้ก็เพื่อเป็นการตรวจตราการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ของสหกรณ์เพื่อประโยชน์ของสมาชิกโดยแท้ ในกรณีที่การดำเนินงานของสหกรณ์เกิดบกพร่องหรือมีอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ก็จะได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงเสียก่อนที่การดำเนินงานนั้นจะเกิดผลเสียหายร้ายแรงจนกระทบกระเทือนมาถึงตัวสมาชิก

เมื่อใดก็ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี หรือผู้ตรวจการสหกรณ์ที่ได้รับมอบหมายจากนายทะเบียนได้พบว่า การดำเนินงานของสหกรณ์มีข้อบกพร่องอันอาจจะเป็นผลเสียหายถึงผลประโยชน์ของสหกรณ์และสมาชิกโดยรวม นายทะเบียนสหกรณ์อาจใช้อำนาจหน้าที่สั่งให้คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์แก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการดำเนินงานให้ดีขึ้นได้ ซึ่งตามกฎหมายกำหนดว่า ในการนี้คณะกรรมการดำเนินการจะต้องจัดการแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วัน³ มิฉะนั้นนายทะเบียนสหกรณ์ก็อาจสั่งให้เลิกสหกรณ์ได้

การให้บริการด้านการศึกษาอบรม

การศึกษาอบรมทางสหกรณ์ อาจนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์และความเจริญก้าวหน้าของขบวนการสหกรณ์ภายในประเทศ ทั้งนี้เพราะตามหลักการที่ถูกกองแล้ว สหกรณ์เป็นองค์การเศรษฐกิจของสมาชิกซึ่งดำเนินงานโดยสมาชิก และเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิก สมาชิกจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสหกรณ์ การที่สหกรณ์จะประสบความสำเร็จความก้าวหน้าได้นั้น จึงเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีดำเนินงานของสหกรณ์เป็นอย่างดี อีกทั้งต้องมีกรรมการที่มีความสามารถในการบริหารงานของสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

โดยเหตุที่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ และยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของสหกรณ์ ประกอบด้วยรัฐบาลเป็นผู้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งสหกรณ์มาตั้งแต่ต้น จึงเป็นการจำเป็นอยู่เองที่รัฐบาลจะต้องยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือส่งเสริมการดำเนินงานของสหกรณ์ในด้านการศึกษาอบรมในหลักและวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์แก่สมาชิก กรรมการดำเนินการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ของสหกรณ์ดีขึ้น จนอาจสามารถดำเนินงานสหกรณ์ได้ด้วยตนเองต่อไปในอนาคต

นอกจากการให้การศึกษอบรมแก่สมาชิกสหกรณ์ กรรมการดำเนินการ เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจการสหกรณ์โดยตรงแล้ว รัฐบาลยังได้ส่งเสริมกิจการสหกรณ์โดยการเผยแพร่ขอความรู้ในทางสหกรณ์แก่ประชาชนโดยทั่วไป ในขณะเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีความสนใจในกิจการสหกรณ์ให้มากขึ้นกว่าเดิมนั้นจะเป็นทางช่วยให้ขบวนการสหกรณ์ภายในประเทศเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นด้วย

ปัจจุบันนี้มีหน่วยงานของทางราชการที่ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและบริการในด้านการศึกษาอบรมทางสหกรณ์ ดังต่อไปนี้

1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน่วยงานในสังกัดที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงในด้านนี้ คือ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งมีศูนย์ฝึกอบรมการสหกรณ์ทำหน้าที่ในการให้การศึกษอบรมและวิธีการสหกรณ์ ตลอดจนวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ในการดำเนินงานของสหกรณ์ให้กับ

ข้าราชการสหกรณ์ในระดับต่าง ๆ ข้าราชการที่เข้ารับหน้าที่ใหม่ คณะกรรมการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ตลอดจนสมาชิกของสหกรณ์ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ และความรู้ความชำนาญในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ เพื่อผลดีแก่การปรับปรุง ควบคุม และส่งเสริมงานสหกรณ์ต่อไปในอนาคต และนอกจากการให้การศึกษาอบรมทางสหกรณ์ของศูนย์ฝึกอบรมดังกล่าวแล้ว กรมส่งเสริมสหกรณ์ยังมีหน่วยเคลื่อนที่อบรมและเผยแพร่กิจการสหกรณ์เดินทางออกไปทำการเผยแพร่และอบรมหลัก ตลอดจนวิธีการสหกรณ์ให้กับสมาชิกสหกรณ์ และประชาชนทั่วไปในท้องที่ต่าง ๆ เป็นประจำอีกด้วย หน่วยเคลื่อนที่ดังกล่าวนี้ในปัจจุบันเมื่ออยู่ด้วยกันทั้งสิ้น 9 หน่วย ทำหน้าที่ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกไปทำการอบรมเผยแพร่กิจการสหกรณ์ในท้องที่ภูมิภาคตลอดปีทุกปี

2. สถาบันการศึกษาอบรมทางสหกรณ์ จัดตั้งขึ้นในกรมส่งเสริมสหกรณ์ เช่นเดียวกัน มีหน้าที่ดำเนินการให้บริการในด้านการศึกษาอบรมทางสหกรณ์ โดยเปิดรับสมัครผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือเทียบเท่า เข้ารับการศึกษาอบรมหลักสูตร 1 ปี เกี่ยวกับหลักและวิธีการสหกรณ์ การบริหารงาน การบัญชี ตลอดจนเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลิตบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในขบวนการสหกรณ์ต่อไป

3. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีการเปิดสอนวิชาการสหกรณ์ขึ้นในคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ (เศรษฐศาสตร์ และสหกรณ์เดิม) ซึ่งเท่าที่ผ่านมาก็ทำการผลิตบัณฑิตชั้นปริญญาตรีทางสหกรณ์เพื่อออกมารับราชการ และทำหน้าที่ต่าง ๆ ในด้านการส่งเสริมและเผยแพร่กิจการสหกรณ์ในวงการสหกรณ์ของประเทศปีละจำนวนมาก

4. สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์การชั้นสูงในระดับประเทศของขบวนการสหกรณ์ของไทย ซึ่งถือกำเนิดขึ้นตามพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ.2511 ทำหน้าที่ในด้านการให้การศึกษาอบรม เผยแพร่กิจการสหกรณ์ ตลอดจนการดำเนินการค้นคว้า วิจัย เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์อยู่เป็นประจำ โดยทำการประสานกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตลอดจนองค์การสหกรณ์ระหว่างประเทศด้วย

การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน

นอกจากบริการด้านอื่น ๆ ดังกล่าวมาแล้ว รัฐบาลยังให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้สหกรณ์ต่าง ๆ สามารถดำเนินงานได้

อย่างมีประสิทธิภาพ โดย

1. โดยการจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือ รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณประจำปี เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ในด้านการเกษตรตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งงบประมาณเหล่านี้นอกจากจะถูกใช้ไปเพื่อการขยายและเร่งรัดโครงการต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนกิจการสหกรณ์ เช่น โครงการชลประทาน โครงการเร่งรัดการผลิตและจำหน่ายพืชผล และสัตว์ าลาแล้ว ส่วนหนึ่งของงบประมาณของรัฐบาลยังได้ถูกจัดสรรไว้เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินทุนเพื่อการดำเนินงานของสหกรณ์ตามความจำเป็นอีกด้วย ซึ่งความช่วยเหลือทางการเงินทุนจากงบประมาณนี้ได้แก่ เงินทุนหมุนเวียนในรูปต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้สหกรณ์การเกษตรนำไปใช้ลงทุนในการดำเนินงานตามแผนงานของสหกรณ์ เช่น เงินทุนหมุนเวียนเพื่อแผนงานเพิ่มผลผลิต แผนงานสร้างฉางข้าว แผนงานพยุหะราคาข้าวเปลือก แผนอุดหนุนโรงสีสหกรณ์และแผนงานการเกษตรรูปอื่น ๆ เงินทุนหมุนเวียนของกรมสหกรณ์พาณิชย์ และชนกิจ (เดิม) เงินทุนส่งเสริมสหกรณ์และเงินทุนหมุนเวียนช่วยเหลือเกษตรกรโดยสหกรณ์ต่าง ๆ สามารถกู้ยืมเงินทุนเหล่านี้เพื่อนำไปลงทุนใช้จ่ายดำเนินงานได้ในระยะเวลาที่ยาวพอสมควร และเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี

2. การจัดตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรนี้ นับเป็นแหล่งให้ความช่วยเหลือทางการเงินให้แก่สหกรณ์การเกษตรที่สำคัญที่สุดในปัจจุบัน ธนาคารนี้ได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2509 ตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 2509 เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเงินของสหกรณ์การเกษตรและเกษตรกรโดยทั่วไป โดยรับโอนทรัพย์สิน คัดลอกจนการดำเนินงานมาจากธนาคารเพื่อการสหกรณ์ ซึ่งรัฐบาลได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2490 ทุนดำเนินงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์นี้ นอกจากจะได้รับจากการจัดสรรงบประมาณประจำปีของรัฐบาลแล้วก็ยังได้จากการจัดหาเงินทุนจากแหล่งอื่น ๆ เช่น การรับฝากเงินจากธนาคารพาณิชย์ หน่วยราชการ เอกชนโดยทั่วไป ตลอดจนการรับช่วงซื้อหลักทรัพย์มาใช้เงินเนื่องจากผลผลิตทางเกษตรกรรมโดยความอนุเคราะห์ของธนาคารแห่งประเทศไทยอีกด้วย

ในด้านกรให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อ
การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้ดำเนินการให้เงินกู้แก่สหกรณ์การเกษตรเพื่อนำไปให้
สมาชิกกู้ยืมทั้งในระยะสั้นภายในกำหนดเวลาประมาณ 1 ปี ระยะปานกลางซึ่งมีกำหนดเวลา
ใช้คืนประมาณ 3 ปี และระยะยาวซึ่งมีกำหนดเวลาประมาณ 10 - 15 ปีอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย